

ז' שבט ה'תשפ"ד

חמדה גנוזה

~ כ' נקודות לעת הסתר פנים - מעובד עפ"י מכת"ק מאדמו"ר הנת"ש זיע"א ~

■ ראשית דבר. ■ קודם כל; הכרה במצב האדם בעת צר לו, באופן המעולה והמציאותי ביותר. ■ מסקנת התחושות של המצב הקשה. ■ תפילה ייחודית למצב קשה זה. ■ עיקר הייסורים שיש לאדם הוא ההסתרת פנים מה'. ■ לדעת שלכל אדם ישנם כאלו תקופות קשות. ■ האמת היא שדווקא הזמנים הקשים הללו מסוגלים לאדם לתקן את חובתו בעולמו. ■ עיקר העבודה ליקח את עצמו לאמונה יתירה לשבר את ההסתר והמחשכים. ■ חידוש עצום ממרן הדב"ש זיע"א מהי קבלת הייסורים באהבה - לצפות אליו ית'. ■ איך נוצר הניסיון ומה משמעותו - כח המדמה. ■ התפקיד בעת ניסיון למצוא רגעים של ישוה"ד להתבונן בהם מה חובתו לעת כזו. ■ ראשית כל על האדם להחזיר בליבו כי עמו אנוכי בצרה. ■ מטרת ההסתר פנים והייסורים להרים את האדם ולקרבו אליו ית"ש. ■ להבין; כי לא הייסורים בעוכריו של האדם אלא ההסתר פנים מה'. ■ כל הייסורים הם עניין זמני בלחוד - כאשר יהודי בוטח בכל ליבו בה'. ■ שבת זהו זמן מתאים להתחבר לה', ולהתרומם מכל הסבל והייסורים. ■ ג' דרגות באהבה זו למעלה מזו, והגדולה ביותר הוא בעת שצריך האב להכאיב לבנו. ■ יסוד היסודות של איש יהודי הוא ואהבת את ה' אלוהיו. ■ איעצך ויהי א' עמך להסתער על נפשך הסוערת בכל הכוחות הנפשיים שנשארו בך - להתחזק בה'. ■ אזור כגיבור חלציק נגד היאוש והדיכאון ונפילת רוח שבך. ■ היסודות שעל האדם לחזור בפיו לעת כזאת. ■ סוף דבר ■

ראשית דבר... ראה ראיתי בכתבי אדמו"ר זיע"א במכתבו להולך חשכים ואין נוגה לו, דיבורים טבין עילאין, דברי חיזוק לעת צר ומצוק עד דכא, אשר כל מילה ותיבה שם היא כטל תחייה ממש על לב שבור, ואף לב מרוסק לשברי שברים בכוח המכתב המופלא הזה יכול לעלות על דרך המלך - מלכו של עולם. אגב חביבותא עילאה עלה ברעיוני בעזר ממרום, לכתוב הנקודות העולות למעשה מהדברים רושפי האש, אשר כ"א שנמצא במצבים כאלו יכול להרגיש איך שכל אות במכתב מתאימה למצבו שלו. וכיה"ר שזכותו ואהבתו הגדולה של מרן זיע"א לכל יהודי באשר הוא, המזדקרת במכתב קודש זה - תעמוד לנו להתעלות ולקיים הדברים, ליקח את הדברים להשיבם אל הלב, לישועה גדולה בגוף ובנפש. אמן.

א. קודם כל; הכרה במצב האדם בעת צר לו, באופן המעולה והמציאותי ביותר. האדם במצב של יסורי גוף נפש ונשמה, וגדול הכאב עד כי עלול להביא לידי דיכאון ויאוש, ועובר יסורים שהוא מתפתל בהם, עד כי מרגיש בנפשו את עניין הכתוב "טבעתי ביוון מצולה ואין מעמד" שעומד הוא לטבוע בייסורים גדולים ומרים, עד כדי שאפי' לפתוח פה בתפילה קדם מארי שמיא וארעא אין לו לאדם את היכולת

בעת כזאת, ואט אט הוא מאבד את כח השליטה על מהלך מחשבותיו, וכמעט ונכנע לרצון הסט"א לאבד האדם מב' עולמות - חייו הגשמיים וחייו הרוחניים גם יחד ה".

ב. **מסקנת התחושות של המצב הקשה.** ההרגשה שלב בשר ודם כבר אינו מבין מאיפה ואיך תבוא ישועתו, הלב שבור, ונשאר רק התחזקות באמונה כי הקב"ה 'קץ שם לחושך' [ובא רבינו הגדול הנת"ש, ומעמידנו על האמת, וכפי שיתבאר כאן אי"ה].

ג. **תפילה ייחודית למצב קשה זה:** אנא השם שיברתני בגוף ובנפש, בחושך הושבתני ופניך הסתרת ממני, אך בקשה אחת ויחידה לי אליך, אנא! שלא אתרעם על מידותיך, הרי אתה ה' כל מידותיך רק רחמים, ואמנם ליבי המטומטם, השרוי כעת בקושי, מרגיש רק אכזריות, אך אנא אבי שמבשרים - 'אל תשליכני מלפניך ורוח קדשך אל תקח ממני'.

ד. **עיקר הייסורים שיש לאדם הוא ההסתרת פנים מה'.** דהנה בכוחו של יהודי לשאת את הייסורי הגוף הקשים והמרים כשלעצמם, ואפי' ייסורי הנפש - שכל הייסורי הגוף הם כאין וכאפס נגדם - בכוחו עוד להתגבר עליהם, אך הניסיון הקשה ביותר כשמסלקים ממנו את כל השגותיו ומדרגותיו בענייני אמונה, מה גם האמונה המושרשת בקרבו מדור דור, ובסופו של דבר הוא נמצא בהסתרת פנים בזה שאינו מרגיש את אביו שבשרים, והרגשתו היא שנסתרה דרכו מה', עד שאפי' לפתוח פיו בתפילה כבר אינו יכול. שאז בעצם הוא נהיה עשוק ורצוצ' מב' עולמות, הן הייסורים בעוה"ז, וגם כלפי עולמו הרוחני. וע"ז נרמז מאחז"ל עה"כ "ואהבת את ה' א"א וגו' ובכל נפשך" אפי' הוא נוטל את נפשו [שנטילת הגוף (!) הוא כלום נגד זה, וד"ל], ומצב הזה האמור כאן הוא הוא כנטילת נפש, ובאו חז"ל לומר לאדם שגם בעת זו שהוא נוטל את נפשו עליך לאהוב את ה' (כפי שיתבאר בהמשך אות יז).

ה. **לדעת שלכל אדם ישנם כאלו תקופות קשות.** תקופות מרות ושחורות משחור, שאינו רואה בהם שום ניצוץ אור ונקודת אחיזה במה להחיות את נפשו, כמו"כ אינו רואה בדמיונו כי יש מציאות כזו שעוד יבואו ימים טובים ובהירים, ויקים בו לשון התפילה 'הטוב כי לא כלו רחמיך והמרחם כי לא תמו חסדיך'. ועלינו לדעת כי יש כאלו שנגזר עליהם לחיות כך כמה שנים, ואין איתנו יודע עד מה, ובמופלא ממך אל תדרוש, בהדי כבשי דרחמנא למה לך.

ו. **האמת היא שדווקא הזמנים הקשים הללו מסוגלים לאדם לתקן את חובתו בעולמו.** מה ששייך לשורש נשמתו, וצריך לדעת שדייקא בשביל זה ירד לעולם הזה השפל, שימצא את הדרך להחזיק מעמד באמונה יתירה גם בתוך תקופה אפילה, עד יעבור זעם. והדברים נוראים למתבונן, וכל אריכות היא אך למותר.

ז. עיקר העבודה ליקח את עצמו לאמונה יתירה לשבר את ההסתר והמחשכים. דהנה בשעת ניסיון אין האדם מרגיש לא בחי' 'רחמי אב' - כרחם אב על בנים, ולא בחי' 'רחמי אם' [כמאמר הבי"א עה"כ 'ובמות אביה ואמה' וכו'], והיינו שאין האדם זוכה לאושר רוחני רק ע"י שעובר בשלום ובהצלחה תקופה של ירידה ושפלות, ודווקא לפום צערא - אגרא, שצריך להיות חזק ותקיף באמונה יתירה כעמודא דפרזלא, ואף שצועק ואינו נענה, וכל השערים נעולים לו, כל זאת באתנו ולא שקרנו בבריתך ושמך לא שכחנו, להישאר לעמוד על הגובה.

ח. חידוש עצום ממרן הדב"ש זיע"א מהי קבלת הייסורים באהבה - לצפות אליו ית'. שבעצם יש שאלה מה משמעות 'קבלת' - ייסורים' הרי אפשר לומר שזה בא לו לאדם מתוך הכרח, וכי מאי הוה ליה למעבד, וע"כ ביאר מרן הדב"ש במכתב, עפ"י מצוות "תמים תהיה עם ה'א" וכפירש"י שם 'ותצפה לו', היינו שהציפיה לה' בכל מצב, והאמונה ש'קץ שם לחושך' וכל הייסורים יעברו בעז"ה, וכן ששום תפילה ובקשה לא הולכת ריקם לבטלה, זהו איפה העניין ב'קבלת ייסורים'.

ט. איך נוצר הניסיון ומה משמעותו - כח המדמה. בעת ניסיון מתגבר אצל האדם הכוח המדמה שלפי הדמיון וההרגש שלו אינו רואה שום דרך עפ"י הטבע לצאת מהסבך שלו והמצב האיום שנקלע אליו, והסתבך בו בכל ענייניו, [ולכך יש את העצה של חז"ל 'בא חבירו ומעמידו על האמת', היינו מכיוון שעל חבירו לא נגזר ניסיון זה, והוא יכול לראות את המצב באמת שלו שהרבה שלוחים למקום להפוך את המצב לטובה, וע"כ כך מחזקו ומעודדו].

י. התפקיד בעת ניסיון למצוא רגעים של ישוה"ד להתבונן בהם מה חובתו לעת כזו. הגם שתקופה כזו קשה של ניסיון רע ומר, קשה מאוד באמת להתעמק בדברים, מה גם שפעמים זה ברמה שרק יחידי סגולה עוברים כזאת, וממילא כשיש כאלו ייסורים שהם למעלה מהכוחות הנפשיים והרוחניים של האדם, קשה להתבונן בדברים הללו, [אך בכ"ז תפקיד הידיד-נאמן לחזק ולא לעצור במילים, מרוב אהבה].

יא. ראשית כל על האדם להחדיר בליבו כי עמו אנוכי בצרה. להשתדל בכל הכוחות האפשריים להשריש ולהחדיר בלב, איך שהשי"ת יודע ומרגיש מכאובי האדם, ויודע את כל העובר עליו, 'וכשם שהשי"ת עומד מראשותיו של חולה, כך ממש הוא עומד מראשותיו של כל מר נפש ולב נשבר'. וכאשר אדם מפנים זאת הרי מתקיים בו כמאמר הבי"א עה"כ "יקראני ואענהו", שקריאה שייכת למי שעומד מרחוק, מי שמרגיש שהקב"ה עומד רק מרחוק, אז 'ואענהו' הקב"ה עונה לו, אך אם איש יהודי מרגיש כי "עמו אנוכי בצרה" והקב"ה קרוב אליו בעת חשכות ביותר, אז "אחלצהו ואכבדהו", והדברים נפלאים ומופלאים.

יב. מטרת ההסתר פנים והייסורים להרים את האדם ולקרבו אליו ית"ש. כי רק ע"י כור ההיתוך של הייסורים הצרות והמחשכים, יכול האדם להתקרב אליו ית"ש, כנודע מזה הרבה בספה"ק, ממילא אם האדם לא יתבונן על מה עשה ה' ככה, וכי רצון ה' שיתקרב אליו באלו הייסורים, לא יצא ידי חובתו, ועליו לעבור ר"ל שוב הסתר פנים עד שיבין זאת (עפ"י הכ' "על כי אין אלוקי בקרבי" וכו', עיי"ש).

יג. להבין: כי לא הייסורים בעוכריו של האדם אלא ההסתר פנים מה'. זהו איפה עיקר הניסיון מה שה' מסתיר פנים מהאדם, והוא מה שעומד לו לסטן להפריעו. וצריך שיהיה לאדם את כל הבהירות הנדרשת שאם רק יקרע את המסכים המבדילים בינו לבין אביו שבשמים, אזי כל ענייני גוף ונפש יבואו על מקומם בשלום, ע"כ על זה צריך האדם לזעוק מרה לה' - עד כי יפתח לו שער בעת נעילת שער - כי מי שהוא דבוק בה', ומאמין ובוטח בו באמת, יהיה לו רפואה וישועה בכל עניניו.

יד. כל הייסורים הם עניין זמני בלחוד - כאשר יהודי בוטח בכל ליבו בה'. שמעתי [-אד"ז] מאחד מבעלי המוסר שבכ"מ שכ' בתורה על הסבל של הבוטחים בה', זה כתוב רק בצורה זמנית, אך אח"כ מגיע אור ותקווה. כמו שמצינו בכתוב "בך ה' חסיתי אל אבושה לעולם" דהיינו שיכול להיות תקופה שאבושה בכ"מ ייסורים, אך בשום אופן לא 'לעולם'. וכמ"ש עוד 'להודיע שכל קוויך לא יבושו ולא יכלמו לנצח' כו', היינו שלנצח לא יתכן שייבושו. וכמו שאמר מהר"ן מלכוביץ' לא' שכשיהודי נופל ממדרגתו, עליו להאמין בה' שעוד יחזיר אותו למקומו ולדרגתו, וצעק ג"פ שכ"ז בלבד שהוא מאמין, היינו שרק ע"י האמונה והבטחון באלוקים חיים בכל המצבים הקשים יש לו ערובה לאדם שהכל יעבור ויחזור להארת פנים והצלחה גדולה כבתחילה ואף יותר.

טו. שבת זהו זמן מתאים להתחבר לה', ולהתרומם מכל הסבל והייסורים. שזה חשוב להקב"ה כקרבן מוסף שבת (!), כיון שדבר זה שיהודי מסיח דעתו מכל הסבל הרב אשר הוא מנת חלקו בכל השבוע, היא הקרבה קשה, והקרבה זו חשובה מאוד לפני השי"ת. ממילא על האדם בעת-משבר להתרפק על הרבש"ע כבן על אביו המרגיש בצער, שזה אפי' באין אומר ודברים, כיון של"אב הרחמן" אי"צ לספר שום דבר אלא הוא מרגיש מעצמו (בי"א), ע"כ על האדם להתרכז בניגוני שב"ק המעוררים את הרגש האלוקי הפנימי החבוי במסתרי הנפש שלא ינום ולא יישן בכל המצבים, ואשר בו יונה מצאה מנוח. ועל האדם לא לנוח ולא לשקוט מהתרפקותו על ה' עד שיזכה שוב להארת פנים, ויתחיל ימי זוהר בכל העניינים.

טז. ג' דרגות באהבה זו למעלה מזו, והגדולה ביותר הוא בעת שצריך האב להכאיב לבנו. חשבתי [-אד"ז] בעידן עקתא בעת שבאו מים עד נפש, שיש ג' דרגות באהבת אב לבן. הא' בעת שנמצא ע"י הבן ומשתעשע עימו, ונותן לו אף מתנה טובה מרוב אהבה, שזו הדרגה הנמוכה ביותר באהבה. הב' כשנגזר

על הבן להתרחק מאביו, שאז מתעוררים אצל האב געגועים אל בנו, עד שליבו נמס מרוב געגועים. הג' שהיא דרגה עילאה, בעת שהאב צריך לעשות לבנו ניתוח לרפאותו, אך מאידך האב מכאיב בזה לבנו בייסורים גדולים לאין שיעור, שאז מתעורר אצל האב אהבה בדרגה הגבוהה ביותר, אין לתאר במילים את האהבה הבוערת בלב האב בעת כזו. כמו"כ אצל אבינו אב הרחמן 'הרחמנות והאהבה שלו היא למעלה מכל השגה אנושית', וכשהוא צריך לנהוג עם הפרט או עם הכלל במדת הדין ר"ל, הרי שאין לתאר את גודל אהבתו דווקא בעת הזו.

יז. **יסוד היסודות של איש יהודי הוא ואהבת את ה' אלוהיו.** יש בזה כידוע ג' עניינים, 'בכל לבבך ובכל נפשך ובכל מאורך', ויתבאר שיש כאן ג' דרגות אצל יהודי זו למעלה מזו, 'בכל לבבך' היינו 'בשני יצריך', שאכן זו עבודה קשה, אך יש ע"כ עצות ש'הבא לטהר מסייעין אותו'. למעלה מזו 'בכל נפשך' שזה מסי"נ כפשוטו, והבא למסור נפשו לה' קדוש יאמר לו, אל למעלה מכ"ז הוא 'בכל מאורך' שדרשו חז"ל 'בכל מדה ומדה שהוא מודד לך הוי מודה לו במאוד מאוד', שדרגה זו - שהיא לבטל רצונו לה' בכל מצב שהוא בין בייסורי הגוף ובין בייסורי הנפש, וגם מתוך הסתרים והתרחקות מהבורא - היא האהבה הגדולה ביותר אל ה', שכל שאר האהבות הקודמות לדרגה זו הם כאין וכאפס לעומת האהבה הזאת, שאם רצונו ית' בכך - הרי ברוך שעשני כרצונו, [ולהמשיך לצפות כי המשפיל גאים עדי ארץ הוא המגביה שפלים עדי מרום (כמבואר באורך באות ח)].

יח. **איעצך ויהי א' עמך להסתער על נפשך הסוערת בכל הכוחות הנפשיים שנשארו בך - להתחזק בה'.** שתחזיק בה' בבחי' 'אחזתיו ולא ארפנו' עד שיאיר את אפילתך, ואפי' שיש חושך בכל העניינים בין בחוץ בין בפנים, ובין לפני ולפנים, גם שם שייך למצוא אלוקותו ית"ש ולהחזיק בו ית' [כמובא בפ' הנאמר אצל משרע"ה שנגש אל הערפל אשר שם האלוקים], וכמא' האוה"ח הק' עה"כ "השם אלוהיו עימו" שגם בעת קושי הנרמז ב"תרועת מלך בו" - ש'תרועה' הוא מל' שבירה, שאף כשמידת הדין פוגעת בו ר"ל באדם, בכ"ז יהודי נשאר להיות דבוק בה' בבחי' ה"א עימו'.

יט. **אזור כגיבור חלציך נגד היאוש והדיכאון ונפילת רוח שבך.** כמאה"כ "ותקם בעוד לילה" היינו באמצע חשכות, וכאן המקום לבאר הסכנה ברפיון ידיים בעת הזו של קושי, כי הנה ישנם ז' מדריגות וירידות רוחניות למי שנגזר עליו מן השמים נפילה. א- ייסורים גופניים מעת לעת, שלא יספיק להתאושש ולהתבונן מאין תבוא ישועתו, עד שמאבד את עשתונתו. ב- ייסורי הגוף מעוררים זעזועים נפשיים שכאמור כל יסורי הגוף הם כאין וכאפס נגדם. ג- צועק ביום ובלילה ולא נענה עד שמתקרב אצלו האמונה בהשגחה פרטית ר"ל. ד- מתחיל להתרעם על מידותיו ית', ורואה איך שכל היקום חי בשלום והשקט ואילו הוא שרוי במצור ובמצוק. ה- החיות והטוב שבו נאכלים מרוב יאוש דכאון ועצבות, ואז דינים שרויים על כל ענייניו. ו- ליבו חלוק גם על חבריו ורבותיו - שנדמה לו מרוב ייסורים - איך שאינם

מבינים הם לרוחו, ומה גם שאינם עומדים בצר לו לעזרתו, עד שמתחיל להתרחק מהם. ז- מתחיל להתדרדר ולחפש ר"ל תאוות ותענוגים רעים למצוא בהם סיפוק נפשי, ודא קשיא מכולא.

כ. **היסודות שעל האדם לחזור בפיו לעת כזאת.** א- לחזור על מאמר החסיד בחוה"ל שהיה קם בלילה ואומר: 'אלוקי, הרעבתני ועירום עזבתני, ובמחשכי הלילה הושבתני כו', אם תשרפני באש לא אוסיף כ"א אהבה ושמחה בך, כמש"כ הן יקטלני לו אייחל'. היינו שאיש יהודי מחויב לאהוב את ה' בכל התנאים והמצבים, ויחד עם זה להאמין כי אהבתו ית' אליו היא ג"כ אהבה שאינה תלויה בדבר, וכי גם כל המחשכים וההסתרים לא יאפילו את אור האהבה. ב- לחזור על מאמר הזוה"ק המפיח רוח חיים בלב איש יהודי להרגיש את אהבתו ית', 'אילו הוו ידעי בני נשא גודל רחמיותא דרחים קוב"ה לבני ישראל, הוו שאגין ככפריא למרדף אבתריה'. [וכמו"כ מד"א במדרש שבנ"י הומין מיעיהם לה', וכ"ג כבי' אצל הקב"ה אל בני"]. ג- לחזור על יסודות האמונה בהשגחה פרטית, שכל חלק מחלקי הייסורים בגו"נ, הם הכל בהשגחה עליונה, ולא במקרה ח"ו, ע"כ השלך על ה' יהבך. ד- לחזור בפה 'לך אני וכל אשר לי אדוני המלך' ה- להגביר את לימוד התורה שהיא תעזור לאדם במלחמתו נגד הייאוש והדיכאון, האוכל כל חלק טוב באדם. והנה הגם שלעשות את כל הנ"ל נדרש מסי"נ, אך כדי להמשיך נס מעל לדרך הטבע, צריך ג"כ להתחזק בכל הכוחות שלמעלה מן הטבע, ואז יפתחו שערי אורה והצלחה למעלה מן הטבע בעניינים הנוגעים אל הגוף ואל הנשמה.

סוף דבר: עצתו אמונה לעורר מדה כנגד מדה שיהיה עין ה' אל יראיו, חזק ואמץ ודע את אשר לפניך ממשבר גופני ונפשי ורוחני יש לך ברירה, שבידך להגיע עי"ז להתעלות נפשית ולדרגה עילאית בחיים, ואם רק תתגבר על הניסיון המר שמנסים אותך מן השמים אז יעזור לך ה', והכל יחזור על מקומו בשלום, ותצא עם רוחים גדולים מן הפרשה הזאת, מאידך אם ח"ו תתן ליאוש ולדיכאון להשתלט על כל מהותך הנך עומד לפני שואה שאחריתה מי ישורנה. ממילא התחזק בכל הכוחות הרזרביים שהקב"ה השריש באדם לשעת סכנה, שהם כוחות על אנושיים, ואז תראה את ישועת ה' למעלה מן הטבע.

שישמח נ'פשי ב'ישועתך.